

PRITARTA
Akmenės rajono savivaldybės
tarybos 2010 m..... d.
sprendimu Nr.T-.....

PATVIRTINTA
Ventos vaikų l/d „Berželis“
direktoriaus 2010 m..... d.
įsakymu Nr. V-.....

**AKMENĖS RAJONO VENTOS VAIKŲ
LOPŠELIS-DARŽELIS
„BERŽELIS“**

**IKIMOKYKLINIO
UGDYMO
PROGRAMA**

PAPILDYTA

„VENTOS BERŽELIO PUMPURĖLIAI“

Venta
2010 m.

PARENGĒ:

DARBO GRUPĒS VADOVĒ: Valerija Ubartienē
Asta Jankauskienē
Violeta Pukinskytē
Danutē Kriaučiūnienē

TURINYS

- 1. BENDROSIOS NUOSTATOS.**
- 2. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMOS SUDARYMO IR ĮGYVENDINIMO PRINCIPAI.**
- 3. TIKSLAI IR UŽDAVINIAI.**
- 4. UGDYMO TURINYS, METODAI, PRIEMONĖS.**
- 5. UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS.**

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

INFORMACIJA APIE ĮSTAIGĄ

Šiaulių apskritis, Akmenės rajono savivaldybė.

Ventos vaikų lopšelis-darželis „Berželis“, savivaldybės biudžetinė įstaiga, juridinis asmuo, Ventos g. 32, Venta LT-85316.

Telefonas (8 425) 39 512, el. pašto adresas: ventos.darzelis@gmail.com

Darželio tipas - lopšelis-darželis.

Neformaliojo švietimo įstaiga.

Ugdymo forma - dieninė (penkiadienė).

Kalba - lietuvių.

Pagrindinė veiklos rūšis - ikimokyklinis ugdymas.

Kitos veiklos rūšys — priešmokyklinis ugdymas.

Įstaigos darbo laikas - 7⁰⁰ - 17³⁰ val.

Dirba 7 grupės: 1 ankstyvojo ugdymo, 4 ikimokyklinio ugdymo, 2 priešmokyklinio ugdymo.

Veikia sutrumpinto darbo laiko grupė - 8⁰⁰ – 15⁰⁰ val.

Įstaigą lanko apie 110 vaikų nuo 1,5 iki 7 metų amžiaus.

VAIKAI IR JŲ POREIKIAI

Lopšelyje-darželyje tenkinami individualūs vaikų emociniai, pažinimo, komunikavimo, judėjimo poreikiai. Vaikams sudaromos sąlygos rinktis veiklą pagal pomėgius ir galias, lavėti tiek, kiek kiekvienas turi prigimtinių jėgų.

Įstaiga teikia paslaugas specialiųjų poreikių vaikams. Sudaryta specialiojo ugdymo komisija, atliekanti specialiųjų poreikių vertinimą. Specialiųjų poreikių vaikai ugdomi integruotai, SUK ar PPT teikimu, individualiai taikant ugdymo būdus ir metodus. Specialiųjų poreikių ugdytiniais teikiamos logopedo, slaugytojos paslaugos.

Teikiama pagalba socialinės atskirties šeimų vaikams. Specialiųjų poreikių vaikai integruojami į įprastos raidos vaikų grupes.

Vaikas turi teisę

- Gyventi ir kuo ilgiau augti bei ugdytis jį mylinčioje ir besirūpinančioje šeimoje;
- Žinoti savo tėvus ir būti jų globojamas;
- Žinoti savo pilietybę, vardą, šeimos ryšius;
- Išsaugoti savo identiškumą, įskaitant pilietybę, vardą ir šeimos ryšius;
- Tinkamai ugdytis;
- Pedagogai ir tėvai susitaria visapusiškai ugdyti vaiko asmenybę, talentą ir protinius bei fizinius sugebėjimus.

PEDAGOGAI IR JŲ PASIRENGIMAS

Lopšelyje-darželyje „Berželis“ dirba:

- ikimokyklinio ugdymo pedagogai;
- priešmokyklinio ugdymo pedagogai;
- meninio ugdymo pedagogai;
- choreografė;
- slaugytoja;
- logopedė.

Tai kompetentingi, gebantys keistis, aktyviai ieškantys naujovių ir jas įgyvendinantys specialistai. Dauguma turi aukštąjį pedagoginį išsilavinimą ir aukštas kvalifikacines kategorijas. Pedagogai skatinami ieškoti įvairių ugdymo formų, metodų, skleisti gerąją darbo patirtį, kelti pedagoginę kompetenciją dalyvauti tarptautiniuose ir šalies projektuose.

Pedagogų vaidmuo ir funkcijos

- Gerbti vaiką kaip individualybę, priimti jį tokį, koks jis yra;
- Atstovauti vaiko teisėms ir jas ginti;
- Gerai pažinti vaiką, jo raidos ypatumus, ugdymosi poreikius;
- Sukurti saugią, ugdančią aplinką;
- Konkretizuoti ir pritaikyti ugdymo programą pagal vaiko gebėjimus, vystymosi raidos ypatumus;
- Globoti, paremti vaiką, būti jo partneriu, draugu, patarėju;
- Stebėti vaiką, analizuoti ugdymo proceso pasiekimus, juos kaupti;
- Skatinti tėvus dalyvauti ugdymo procese, pozityviai vertinti jų vaidmenį.

REGIONO BENDRUOMENĖS SOCIALINIAI IR KULTŪRINIAI YPATUMAI

Vietovės ypatumai: Ventos miestas įsikūręs šiaurės Lietuvos Žemaitijos regione, kur yra gilios žemaitiškos tradicijos ir papročiai, graži tarmė, garsi praeitis. Akmenės kraštas pasižymi išskirtine savo geografine padėtimi, unikaliu kraštovaizdžiu, savita etnokultūra, susiformavusiu kultūriniu-istoriniu paveldu. Kadaisė Ventos miestą garsino žinomas visoje šalyje Akmenės statybinių medžiagų kombinatas. Dabar buvusios įmonės patalpose kuriasi naujos įmonės, kurios padeda miestelio žmonėms apsirūpinti darbo vietomis (Medienos perdirbimo įmonė, Naujasis kalcitas, dėžučių gamykla „Bigso“).

VENTOS REGIONE LANKYTINOS VIETOS, TURINČIOS REIKŠMĖS VAIKŲ UGDYMIUI:

Ventos Regioninis parkas;
Kamanų valstybinis gamtinis rezervatas;
S. Daukanto paminklas Papilėje;
Akmenės gamtos ir kultūros parkas;
Papilės Jūrakalnio atodanga;
Ventos upė ir malūnas;
Ventos bibliotekos „Mūzų malūnas“;
Ventos kultūros namai;
Ventos muzikos mokykla;
Ventos gimnazijos kraštotyros muziejus;
„Dalios“ neįgaliųjų klubas;
Akmenės geležinkelio stotis;
Vaikų pensionatas.

ĮSTAIGOS SAVITUMAS

- Lopšelis-darželis „Berželis“ - vienintelė ikimokyklinė įstaiga Ventos mieste, gyvuojanti trečią dešimtmetį, turinti didelę ugdomojo proceso organizavimo patirtį.
- Įstaigoje nuolat rūpinamasi darželio savitumu: siekiama, kad kiekviena grupė būtų savita savo aplinka, kiekvienas pedagogas turėtų individualų darbo stilių, o įstaiga - savo veidą.
- Įstaiga pasižymi savita ugdomojo proceso organizavimo struktūra: grupinė ir individuali vaikų veikla vyksta ryte ir po pietų. Ryte - protinio pobūdžio veikla, lavinanti intelektualines galias, skatinanti vaikų mąstymą. Po pietų - meninio — kūrybinio pobūdžio veikla, sudaranti įvairios meninės raiškos galimybes bei lavinanti kūrybines galias.

Ugdančios aplinkos kūrimas: Įstaigos aplinkoje atsispindi etninė kultūra. Interjeras yra puošiamas pagal liaudies meno fragmentus. Ypač svarbi maloni, ugdanti, kintanti, veikti skatinanti aplinka grupėse, darželio viduje ir lauko aikštelėse. Aplinką drauge kuria pedagogai, vaikai ir tėvai. Lauko teritorijoje sukurta unikali aplinka, kurioje yra daug medžių, gėlynai, sporto ir žaidimų aikštynai, sveikatingumo takas, etnografinės kompozicijos. Ugdytinių veikla organizuojama visoje teritorijoje pagal vaikų poreikius ir pedagogų sumanymus.

Grupių originalumas: Kiekviena grupė - atvira, savita, turinti savo originalų stilių, veiklą organizuojanti pagal pasirinktą pakraipą. Veikia sveikos gyvensenos, gamtinio ugdymo, kalbinio ugdymo, estetinio ugdymo, etninio ugdymo (grupėje įrengta seklytėlė), „Geros pradžios“ grupės. Pradėjus vaikui lankyti darželį, tėvai turi teisę pasirinkti, ar vaikas ugdysis tarp savo vienmečių, ar integruoto amžiaus grupėje. Dirba priešmokyklinė „nemiegančių vaikų grupė“.

ĮSTAIGOS ATVIRUMAS

Lopšelio-darželio ir grupių erdvės atviros tėvams, kolegoms, studentams, bendruomenės nariams. Šeimynykščiai visuomet laukiami grupėse, jie kviečiami dalyvauti kasdieninėje vaikų veikloje, šventėse, kelionėse.

Pedagogai periodiškai rengia savo grupių, įstaigos prezentacijas.

BENDRADARBIAVIMAS SU SOCIALINIAIS PARTNERIAIS:

Ventos gimnazija;
 Ventos muzikos mokykla;
 Ventos miesto biblioteka;
 Ventos kultūros namais;
 Ventos seniūnija;
 Kamanų valstybinio gamtinio rezervatu;
 Ventos Regioniniu parku;
 Akmenės rajono savivaldybės pedagogine psichologine tarnyba;
 Vaikų teisių apsaugos tarnyba;
 Akmenės rajono policijos komisariatu;
 Akmenės rajono savivaldybės suaugusiųjų mokymo centru;
 Akmenės lopšeliu-darželiu „Gintarėlis“;
 Viešnių vaikų lopšeliu-darželiu „Liepaitė“;
 Naujosios Akmenės lopšeliu-darželiu „Žvaigždutė“;
 VŠĮ Ventos ambulatorija;
 N. Akmenės darželiu-mokykla „Buratinas“;
 Rajoniniu laikraščiu „Vienybė“;
 Respublikiniu savaitraščiu „Žaliasis pasaulis“.

Lopšelio-darželio „Berželis“ ugdytiniai dalyvauja Ventos miesto ir bendruomenės organizuojamuose renginiuose: seniūnijos dieneose; Ventos miesto šventėse; šventiniuose Kalėdiniuose, Motinos dienos, Kaziuko mugės koncertuose. Pedagogai ir ugdytiniai dalyvauja teminėse rankų darbų parodėlose, kurios vyksta ir įstaigoje, ir Ventos mieste, ir rajone. Mūsų ugdytiniai dalyvauja sveikos gyvensenos rajoniniuose renginiuose („Sveikuolių sveikuoliai“ konkurse laimėta pirmoji vieta); muzikiniuose etnografiniuose „Tramtatulio“ konkursuose (laimėta pirma vieta). Taip pat zoniniuose, respublikiniuose ir tarptautiniuose konkursuose (piešinių, folkloro, sveikos gyvensenos).

DALYVAVIMAS ALF IR KITOSE PROGRAMOSE

Nuo 2005 m. įstaiga dalyvauja tarptautinėje programoje „Zipio draugai“. Jau eilę metų dalyvaujame rajono sveikatos tarybos organizuojamuose sveikatingumo programų konkursuose. Paruošėme ir sėkmingai įgyvendiname projektus **„Sveikas vaikas - šeimos ir darželio džiaugsmas“**, **„Natūraliosios aplinkos įtaka vaikų sveikatingumui gerinti“**, **„Augame sveiki ir stiprūs“**. Pateikti projektai buvo finansuojami, todėl atnaujinome savo įstaigos grupių sporto kampelius ir sporto salę naujomis priemonėmis.

Ventos miestelyje yra nemažai vaikų iš socialiai remtinų šeimų. Norėdami padėti vaikams, organizuojame vasaros stovyklėles. Paruošėme projektus **„Vasarėlės pakviesti“**, **„Vasarėlę pasitinkant“**.

Ne vienerius metus dalyvaujame Ventos poliklinikos projekte **„Karieso profilaktika“**. Šio projekto dėka mūsų ugdytiniais vykdoma dantų priežiūros prevencija.

Nuo 2003m. įgyvendiname ilgalaikį projektą **„Tėviškėlės spalvos“**, kuris paruoštas pagal pasirinktą įstaigos pakraipą ir programų konkurse laimėjo finansavimą.

Siekiant modernaus, kompetencijomis grįsto priešmokyklinio ugdymo įtvirtinimo, parengėme ir įgyvendinome projektą **„Naminuko džiaugsmas ir rūpesčiai darželyje“**.

Grupėse pagal pasirinktas pakraipas įgyvendinami šie projektai:

„Gamtinis vaikų ugdymas“;
„Estetinis vaikų ugdymas“;
„Etninis vaikų ugdymas darželyje“;
„Žalioji gamtos vaistinė“;
„Gamta gydo“;
„Vaikas reikalauja dėmesio“;
„Mokykimės gyventi sveikai“;
„Meninis vaikų ugdymas“;
„Gera pradžia“.

ĮSTAIGOS POŽIŪRIS Į VAIKĄ IR UGDYMĄ(SI)

2002m. parengtas įstaigos strateginis planas, kuriame numatyta įstaigos vizija - tapti ikimokykline įstaiga su etnokultūrine pakraipa (etnokultūros centro sukūrimas). Kad juo taptume, turime atlikti tokią misiją:

- skatinti vaiką ugdytis tautinę savimonę, gerbti etninę kultūrą;
- perimti tautos kultūros pagrindus, padėti atsiskleisti ugdytinių žmogiškoms vertybėms ir kt.

Žinodami vietos tradicijas ir papročius, remdamiesi informacija, kad tėvams nepakanka laiko ir žinių vaikų etniniam ir pilietiniam ugdymui, stengiamės tai kompensuoti ir įgyvendinti tėvų lūkesčius bei poreikius.

MŪSŲ POŽIŪRIS Į VAIKĄ:

- Kiekvienas vaikas priimamas toks, koks jis yra;
- Siekiama įvairiausių vaiko kompetencijų lavinimo(si);
- Kuriam visapusišką vaiko vystymąsi skatinanti aplinka;
- Vaiko veikla atspindi jo poreikius, raidos ypatumus;
- Ugdymas vyksta per žaidybinę veiklą;
- Stebima individuali kiekvieno vaiko saviraiška.

VAIKAS UGDYMO SI PROCESĖ:

- puoselėja prigimtines savybes;
- perima kultūrines vertybes;
- integruojasi į bendruomenę;
- suvokia ir išreiškia save kaip individą.

TĖVŲ (GLOBĖJŲ) IR VIETOS BENDRUOMENĖS POREIKIAI

Lopšelių-darželių lanko įvairių socialinių sluoksnių šeimų vaikai. Daugumą sudaro vidutinės pajamas, vidurinę išsilavinimą turintys tėvai. Kritinės masės šeimų, kurios dėl vienokių ar kitokių ypatybių būtų problemiškos, nėra. Tėvams (globėjams) sudarytos sąlygos pasirinkti vaikų ugdymo(si) kryptį, metodą grupės darbo laiką. Atliepiančiam tėvų poreikius, lopšelis-darželis dirba 7 val.; 10,5 val. Tėvų (globėjų) pageidavimų vaikai, turintys meninių polinkių, ugdomi papildomai. Veikia šie ugdymo būreliai: „Mažieji šokėjėliai“, „Mažieji dainorėliai“, dailės studija „Vaivorykštė“. Tėvų lūkesčiai įvairiausi: jie norėtų, kad vaikas darželyje jaustųsi jaukiai ir saugiai; vaikas intensyviai ugdytųsi; pasirengtų mokyklai; būtų diegiami kultūriniai-higieniniai įgūdžiai; būtų teikiama psichologo pagalba. Pagal galimybes tenkiname įvairius tėvų ir bendruomenės pageidavimus.

Atliepiančiam tėvų lūkesčius ir poreikius, vietos bendruomenė siekia:

- **Pažinti įstaigą lankančių vaikų šeimas:** organizuoti susirinkimus, bendrus renginius, individualius pokalbius, rinkti formalius duomenis apie šeimą;
- **Rinkti informaciją apie vaiką supančią emocinę, socialinę ir kultūrinę aplinką:** lankytis namuose, atlikti anketines apklausas;
- **Numatyti vaiko ugdymo darną garantuojančias sąlygas:** išsiaiškinti, apmąstyti, įvertinti ir tenkinti individualius, šiuolaikinės vaiko ugdymo tendencijas atitinkančius tėvų poreikius. Skatinti demokratiškų santykių plėtojimąsi vaikų, tėvų, pedagogų bei vietos bendruomenėje.

TĖVŲ SIEKIAI

- Bendradarbiauti kuriant ugdančią aplinką, lavinti vaiko asmenybę.
- Sukurti gerą emocinį lauką, pastebėti ir įvertinti vaiko pastangas, paskatinti ir padrąsinti.
- Padėti vaikui pažinti save, artimiausią aplinką, miestą šalį.
- Turtinti vaiko socialinę orientaciją, diegti demokratines tradicijas.
- Sukurti vaikui ramią ir sveiką aplinką.

LOPŠELIO-DARŽELIO FILOSOFIJA

Ši programa parengta vadovaujantis valstybiniais ikimokyklinį ugdymą reglamentuojančiais dokumentais, norminiais teisės aktais bei lopšelyje-darželyje „Berželis“ sukaupta patirtimi. Programoje kūrybiškai taikomos humanistinės krypties psichologų ir pedagogų C. Rogers, R. Steiner idėjos. Remiantis minėtų autorių teorijomis, šioje programoje išryškinama tai, kad ikimokyklinio amžiaus vaikų meninė veikla kompleksiskai vysto įvairius vaiko pojūčius, skatina visų vaiko kompetencijų plėtrą, ugdo teigiamas vaiko asmenybės savybes. Humanistinė filosofija pabrėžia vaiko saviugdą, savireguliacijos galimybių svarbą ugdymo procese. Taip pat rėmėmės S. Šalkausko, Ž. Piažė, Eriksono, Z. Froido filosofinėmis teorijomis.

Vaiko teises šeimoje nustato ir konstitucija, ir vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas, santuokos ir šeimos kodeksas, kiti įstatymai bei teisės aktai.

LR vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo 21 straipsnis sako:

1. Tėvai ir kiti teisėti vaiko atstovai privalo sudaryti sąlygas vaikui augti, vystytis ir tobulėti, turi auklėti savo vaikus humanistiškais, dorais žmonėmis.

Pagal LR vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo V skyrių, 34 str:

1. Vaikas turi teisę į mokslą, kuris ugdytų jo bendrą kultūrinį išprusimą, intelektą, sugebėjimus, pažiūras, dorovinę bei socialinę atsakomybę, sudarytų sąlygas asmenybei vystytis.
2. Kiekvienam vaikui turi būti užtikrintos galimybės išmokti gerbti tėvus, auklėtojus, mokytojus, kitus žmones, savo gimtąją kalbą ir kultūrą, kitas kalbas ir kultūras, gamtą, pasiruošti savarankiškam gyvenimui, darbui ir tapti naudingu visuomenės nariu.

Jungtinių Tautų vaiko Teisių Konvencijos (ratifikuota 1995m. liepos 3d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. 1-983) 29 straipsnyje nurodoma „Kuo visapusiškiau ugdyti vaiko asmenybę, talentą ir protinius <.....> sugebėjimus“.

31 straipsnio 2-oje dalyje užtikrinama vaiko galimybė „visapusiškai dalyvauti kultūriniame ir kūrybiniame gyvenime“, prisidedant prie to, kad jam būtų suteiktos „Atitinkamos ir vienodos galimybės dalyvauti kultūrinėje ir kūrybinėje veikloje <.....>“.

„Gyvos senosios Lietuvos darželių teorinės prielaidos - ugdyti ikimokyklinio amžiaus vaikus amžinųjų žmoniškųjų vertybių - tiesos, gėrio ir grožio dvasia, gerbti vaiko individualybę, padėti jam integruotis į tautos ir žmonijos gyvenimą“ (V. Gražienė, 1998).

Su šiais ir kitais teisių aktais ir reikalavimais supažindiname tėvelius: pokalbių, susirinkimų ir konsultacijų metu.

Perspektyvinių švietimo dokumentų nuostatos įtrauktos į lopšelio-darželio „Berželis“ nuostatus, vidaus darbo taisykles, darbuotojų pareigybinius nuostatus.

HUMANISTINIS - DORINIS UGDYMAS ORIENTUOTAS Į:

- **Sveikatos saugojimą ir stiprinimą:** fizinių ir psichinių galių puoselėjimą;
- **Savęs pažinimą:** savo individualumo suvokimą, teisingo ir pagarbaus požiūrio į savo santykius su artimiausia aplinka formavimą;
- **Tarpusavio santykių:** tarpusavio santykių modeliavimą ir plėtrą, pagarbaus santykio su savimi ir aplinkiniais ugdymą;
- **Tautiškumą:** praeities ir dabarties ryšio suvokimą, pagarbaus santykio su tautos paveldu, kultūrinėmis vertybėmis ugdymą.

LOPŠELIO-DARŽELIO „BERŽELIS“ PRIORITETAI

- Sveikos ir saugios gyvensenos ugdymas;
- Etninės kultūros puoselėjimas;
- Aplinkosauginis ugdymas;
- Vaikų brandinimas, ruošiant juos mokyklai;
- Bendradarbiavimas su šeima ir sociokultūrine aplinka;
- Meninės veiklos ugdymas.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMOS PRINCIPAI

Ikimokyklinio ugdymo(si) programos lygmenys: ugdymo(si) turinys bei procesas, šeimos ir darželio sąveika bei materialinė bazė yra grindžiami humaniškumo, demokratiškumo, tautiškumo, integralumo, sveikatingumo, tęstinumo ir progresijos principais.

➤ **HUMANIŠKUMO, DEMOKRATIŠKUMO.**

Gerbti vaiką kaip asmenybę, garantuoti jam teisę gyventi ir elgtis pagal prigimtį bei asmeninę patirtį. Sudaryti sąlygas visuminiam įvairių vaiko galių plėtojimui.

➤ **TAUTIŠKUMO.**

Vaikų darželyje gaivinti ir puoselėti etnokultūrinės vertybes. Ugdyti meilę ir pagarbą savo tautos, vietinės bendruomenės tradicijoms, papročiams.

➤ **INTEGRALUMO.**

Sudaryti sąlygas vaiko ir visuomenės sociokultūrinės integracijos prielaidoms formuotis. Integruoti vaiko patirtį į ugdomąjį procesą nepriklausomai nuo to, kokioje stadijoje jis yra. Produktiviau sudaryti sąlygas skirtingų kompetencijų integracijai į įvairias ugdymo(si) sritis.

➤ **SVEIKATINGUMO.**

Laiduoti vaikui fiziškai ir psichologiškai saugią aplinką. Ugdyti nuostatą savarankiškai laikytis asmens higienos, aktyvios veiklos, poilsio ir maitinimosi ritmo. Pratinti saugoti savo ir kitų fizinę bei psichinę sveikatą.

➤ **TĘSTINUMO IR PROGRESIJOS.**

Ikimokyklinio ugdymo turinį suderinti su priešmokyklinio ugdymo turiniu. Numatyti ugdymo turinio raidą ir progresą. Laiduoti kokybiškai tinkamą perėjimą nuo ugdymo(si) šeimoje prie ugdymo(si) ikimokyklinėje įstaigoje.

III. PROGRAMOS TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Tikslas:

Atsižvelgiant į pažangiausias mokslo ir visuomenės raidos tendencijas, kurti sąlygas, padedančias vaikui tenkinti prigimtinius, etninės kultūros, socialinius ir pažintinius poreikius.

Uždaviniai:

- Skatinti vaiką ugdyti tautinę savimone, gerbti etninę kultūrą, atsižvelgiant į lopšelio-darželio sociokultūrinę aplinką, vaikų amžių, galimybes.
- Saugoti ir puoselėti vaiko psichinę ir fizinę sveikatą. Plėtoti saugios ir sveikos gyvenamosios įgūdžius.
- Bendradarbiaujant su šeima, individualizuoti vaikų ugdymą; atsižvelgiant į vaiko poreikius, interesus, gabumus, tėvų lūkesčius, suteikti pagalbą spec. poreikių vaikams.
- Padėti išsiugdyti gebėjimus ir įgūdžius, vertybines nuostatas, kurie būtini asmens kompetencijų įsigijimui.
- Kurti estetišką, jaukią, nuolat kintančią savo įstaigos ugdomąją aplinką, atliepiančią skirtingo amžiaus vaikų poreikius.
- Padėti plėtoti vaiko estetinį, meninį jautrumą; ugdyti gebėjimą išreikšti savo patirtį, taikant įvairius meninės raiškos būdus.

IV. UGDYMO(SI) TURINYS

Ugdymo turinį parenkame, vadovaudamiesi pagrindinėmis ugdymo programomis: lopšelio grupėje - „Ankstyvojo ugdymo vadovas“, darželio grupėse - O. Monkevičienės vaikų darželio programa „Vėrinėlis“; taipogi taikome papildomas ugdymo programas: O. Verseckienės etninio ugdymo gairės vaikams „Po tėviškės dangum“, J. Bakūnaitės humanistinio vaikų ugdymo programa „Auginu gyvybės medį“, „Ikimokyklinio amžiaus vaikų saugios gyvenimo įgūdžių ugdymo programa“ ir kt.

Lopšelio-darželio „Berželis“ ikimokyklinio ugdymo programoje „Vėtos berželio pumpurėliai“ numatytas ugdymo turinys - tai tik orientyras, nevaržantis pedagogo, leidžiantis jam kūrybingai organizuoti savo veiklą, ją įvertinti ir koreguoti, atsižvelgiant į kiekvieno vaiko amžių, jo patirtį, vaiko bei grupės individualumą. Ugdymosi būdus bei metodus gali laisvai rinktis, lanksčiai, kūrybiškai taikyti siūlomą ugdymo turinį - planuoti veiklą, parinkti ugdomąją medžiagą.

Orientuodamiesi į vaiką, ugdymo turinį taikome jo savybių ugdymui, vaikui reikalingų kompetencijų įgijimui: socialinės, sveikatos saugojimo, komunikavimo, pažinimo, meninės.

Atsižvelgiant į įstaigos veiklos specifiškumą, lopšelio-darželio „Berželis“ ugdymo programos turinys 1,5-3 metų vaikams modeliuojamas pagal veiklos erdves ir temas, o 3-6m. vaikams pagal projektus ir veiklos temas.

- Ugdymo(si) turinyje atspindima, ką vaikas ugdomosi, kokias vertybines nuostatas, gebėjimus, žinias ir patirtį įgyja veikdamas (žaisdamas, judėdamas, pažindamas, bendraudamas ir kt.)
- Ugdymo(si) turinys įgyvendinamas kartu su šeima visą vaiko buvimo įstaigoje laiką.
- Pedagogas veiklą planuoja kryptingai ir tikslingai, derindamas vaiko poreikius, tėvų interesus ir programoje numatytus tikslus.
- Kompetencijų ugdymo uždavinių įgyvendinimui pedagogas kūrybiškai renkasi būdus, metodus, formas, kuria aplinką.
- Ugdymo turinys nuolat papildomas naujomis idėjomis.
- Ugdymo turinys aprėpia visas vaiko ugdymo kompetencijas, kurių lavinimui taip pat integruojami etnokultūros elementai.

UGDOMOJI APLINKA

Mūsų darželyje ugdomoji aplinka yra tokia, kad vaikai gali laisvai veikti: piešti, muzikuoti, sportuoti, žaisti. Grupėje vaikui leista pasirinkti geidžiamą veiklą.

Erdvė, daiktinė aplinka grupėje:

- skatina vaikus aktyviai veikti, padeda atsipalaiduoti (įrengti kampeliai aktyviai veiklai ir poilsiui);
- skatina vaiko savarankiškumą (priemonių išdėliojimas, vaikas pats įpranta rasti priemonę; baldeliai pritaikyti vaikų ūgiui);
- padeda aktyviai bendrauti su draugais (kampeliai keliems vaikams, bendra judėjimo erdvė, salė, galimybė lankytis kitose grupėse);
- skatina vaikų kūrybiškumą (kampeliai, priemonės įvairiai meninei veiklai);
- lengvai tvarkoma ir keičiama;
- šilta, jauki, estetiška.

Grupėse vaikai skatinami:

- rinktis;
- aktyviai žaisti;
- naudoti universalias medžiagas;
- kartu dirbti ir rūpintis vienas kitu;
- atsakyti už savo veiksmus.

Auklėtoja parenka, numato tinkamą veiklą, priemones, užduoda atvirus klausimus ir tokiu būdu padeda vaikams ugdytis. Auklėtoja seka, kad kampeliai būtų aprūpinami įvairiapusiškomis priemonėmis. Visos priemonės laikomos vaikams prieinamose vietose, nuolat prižiūrimos, taisomos, keičiamos.

Kiekvienoje grupėje kuriamas savitas etnokultūros kampelis, kur vaikai turi galimybę ne tik pažinti, bet ir paliesti, veikti su senoviniais namų apyvokos daiktais: ratelis, mediniai šaukštai, rėtis, skrynios ir pan. Gaminama daug priemonių vaikų veiklai ir grupės aplinkos apipavidalinimui (liaudies meno dirbiniai, gamtinės medžiagos). Salėje vaikai turi galimybę susipažinti ir pagroti liaudies instrumentais (kanklės, dūdelės, mediniai šaukštai, skudučiai...). Gaminama muzikos instrumentų ir iš gamtinės medžiagos: barškučiai iš aguonų, kokoso riešutai ritmo atkartojimui ir t.t. Salės aplinką puošia etnokultūros elementai. Kiekvienai tradicinei liaudies šventei ruošiami salės apipavidalinimo elementai: senovinės trobos interjero kūrimas ir t.t.

Pačią įstaigą puošia mediniai stendai informacijai; lininiai stendai vaikų darbams eksponuoti; medinių trobelių ekspozicijos, dekoruotos lininiais dirbiniais. Koridorių sienos dekoruotos pačių vaikų, darbuotojų rankų dirbiniais.

UGDYMO METODAI IR BŪDAI

Įstaigos ikimokyklinio ugdymo programoje „Ventos berželio pumpurėliai“ vadovaujamos „Vėrinėlio“ programoje numatytais ugdymo metodais.

Žaidybinis metodas - skatinantis vaikų teigiamas emocijas, padedantis formuoti socialiniams įgūdžiams;

Vaizdinis metodas - nukreiptas į vaizdinių formavimą apie vaikus supančio pasaulio objektus ir reiškinius.

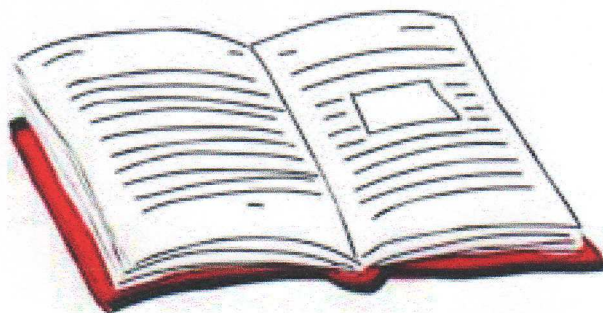
Praktinis metodas - jo pagalba vaikams padedama per veiklą pažinti ir suprasti juos supančią aplinką.

Žodinis metodas - (pasakojimas, pokalbis), suteikiantis galimybę perduoti informaciją.

Kūrybinis metodas - sudarantis sąlygas vaikams kelti ir įgyvendinti savo idėjas, ieškoti problemų sprendimo būdų.

Juos papildome **projektiniu metodu**. Projektų metodo taikymas padeda formuoti įvairesnį ugdymo procesą. Projektų metodas - vienas iš aktyviųjų metodų, skatinantis ugdymo turinio ir metodų kaitą lanksčiai integruojant ugdymo sritis, individualizuojant ugdymą, jo turinį orientuojant į vaiko gyvenimui ir ugdymui reikalingų kompetencijų plėtojimą. Teminė projektinė veikla trunka tiek, kiek reikia konkrečiai ugdymo ir ugdymosi temai ar temų grupei išplėtoti. Tema siekiama susieti į visumą vaiko išgyvenimus, atradimus, bandymus. Siūlomas ir pasirinktas projektas gali būti ilgalaikis ir trumpalaikis. Tapti vaikų, pedagogų, tėvų šaltinių idėjomis, sumanymams, kūrybai plėtoti, apimant veiklą ne tik darželyje, bet ir už jo ribų. Pagrindinis projektų metodo principas teigia, kad ugdymo išėities taškas turėtų būti šiandieniniai vaikų interesai, susidariusi situacija. Projektai gali būti numatomi, keičiami, atsižvelgiant į vaikų amžių, poreikius ir tėvų lūkesčius.

Vaikų veiklos projektas grupėje vyksta, kai vaikai tampa pakankamai brandūs - apsipratę darželyje ir įgiję svarbiausius kompetencijų pagrindus. Dažniausiai veiklos projektai vykdomi vyresniojo ikimokyklinio amžiaus vaikų grupėse. Kitais atvejais, ypač jei vaikai yra jaunesniojo amžiaus, grupėje plėtojama veiklos tema.

Žaidimas - svarbiausias ugdymo metodas, kuriame vaikas ugdomi netiesiogiai. Žaisdamas ikimokyklinukas realizuoja visus svarbiausius savo poreikius - pažintinius, bendravimo, judėjimo. Taip jis atskleidžia visas savo galimybes ir gebėjimus.

Sudarydami žaidimui sąlygas, pedagogai:

- Žadina vaiko savarankiškumą ir aktyvumą;
- Lavina vaikų domėjimąsi suaugusiais;
- Skatina vaiko kūrybinę vaizduotę;
- Skatina norą bendrauti ir bendradarbiauti.

Žaidimas - veikla, vedanti vaiką į naujus atradimus:

- Iš kartos į kartą perduodami įvairūs liaudies žaidimai;
- Pačių vaikų sumanyti, žaidžiami improvizuojant žaidimai;
- Suaugusiųjų specialiai vaikų lavinimui sukurti žaidimai su taisyklėmis.

Žaisdami vaikai įgyja vertybines nuostatas:

- Pajunta atsakomybės jausmą;
- Gerbia kitus;
- Nusiteikia laikytis taisyklių;
- Pamėgsta savo vietovės tradicinius žaidimus;
- Mokosi mylėti gamtą ją saugoti ir tvarkyti.

NETRADICINIAI UGDYMO METODAI IR PRIEMONĖS

Vaikų veikloje integruojami aktyvaus ugdymo būdai:

- Grupinė veikla, bendradarbiavimas;
- Individuali vaiko veikla;
- Komunikavimas, minčių lietus;
- Vaikų veiklos projektai, bendradarbiavimas;
- Tyrinėjimas, eksperimentavimas;
- Meninė raiška.

Veiklos temos sąlyginės. Jų trukmės laikas - nebūtinai viena savaitė, laiko skiriama tiek kiek vaikams ir pedagogams jo prireikia. Pedagogas stebi vaikų susidomėjimą kiekviena tema, reflektuoja patirtį, tariasi su vaikais. Įdomios vaikų gimtadienių šventimo tradicijos, savitos grupių šventės, iškylos.

Veiklos sritys - labiausiai įtakojančios vaiko ugdymą:

- Vaikų veiklos projektai;
- Kelionės;
- Darželio tradicijos;
- Vaikų šventės.

Grupės taisyklių kūrimas - vaikų ir pedagogų sudarytos grupės taisyklės, kurios užrašytos ir gražiai apipavidalintos puošia grupę ir įpareigoja vaikus jų laikytis.

Ryto ratas - pradedamas pasisveikinimu, kalendoriaus aptarimu, temos skelbimu, pokalbiu apie naują dienos veiklą.

Autoriaus kėdė - tai kėdė, ant kurios sėdėdamas vaikas seka, pasakoja.

Tarptautinė programa „Zipio draugai“ - padeda reikšti savo mintis diskusijoje apie išgyvenimus, emocijas bei tarpusavio santykius.

„Gerų darbų stendas“ - jame atspindi padėkos tėvams už pagalbą grupei.

„Poilsio kampelis“ - minkštas, atskiras kampas, kuriame vaikams suteikta galimybė ramiai pabūti vienam.

„Skiriamasis grupės ženklas“ - kiekviena grupė turi skiriamąjį ženklą (paveikslėliai, statulėlės, lentelės ant durų).

„Grupės pristatymas“ - nuotraukų stendas „Kas gyvena šiame namelyje?“.

„Tėvų pasiūlymų ir pageidavimų dėžutė“ - joje išreiškiami pasiūlymai, padėkos pedagogams; dalijamasi gerąja darbo patirtimi vaikų ugdymo klausimais.

„Atvirų durų dienos“ - jų metu tėvai pamato, kaip gyvena vaikas darželyje.

„Atvirumo valandėlės“ - organizuojamos bendravimui su tėvais. Pokalbiai vyksta pagal pasirinktą temą. Sprendžiamos iškilusios tėvų, pedagogų bendravimo problemos.

„Arbatos kampelis“ - primenami papročiai ir tradicijos, skatinama išsikalbėti, išreikšti vidinę savo būseną.

„Grupės metraštis“ - jame trumpai pristatoma grupė, jos tikslas, pavadinimas, užrašomi įsimintiniausi įvykiai grupės gyvenime, klijuojamos nuotraukos.

„Gamtos kalendorius“ - kiekvieną rytą ryto rate paskiriamas dienos budintis, kuris gamtos kalendoriuje pažymi: metų laiką mėnesį, mėnesio dieną, savaitės dienos pavadinimą.

„Metų laikų ir gimtadienių medis“ - vaikai pagal gamtos vaizdus ir šalia savo nuotraukos mato, kuriuo laiku gimęs jo draugas.

Sporto kampelis -jame inventorius (smėlio maišeliai, lankai, kamuoliukai, kėgliai ir t.t.), skirtas organizmo grūdinimui, stiprinimui.

Sveikatingumo dienos - viena diena mėnesyje skirta sveikatingumo renginiams lauke, išvykoms, ekskursijoms į gamtą.

Tradicine tapusi sportinė pramoga „Mes – sveikuoliukai“ - kiekvieną rudenį tarp vyresniųjų grupių vaikų vyksta sportinės varžybos.

Atsipalaidavimo valandėlės - dažniausiai atliekamos per kūno kultūros valandėles. Sugulę ant grindų, pasitelkę jausmus „keliaujame mintimis“.

Kaziuko mugė - tai taip pat tradicinė šventė, kurioje dalyvauja vaikai, jų tėvai, seneliai, pedagogai su savo pagamintais darbeliais.

Spalvų muzika - vaikai piešia, klausydamiesi muzikos per organizuotos veiklos užsiėmimus, kur akcentuojama spalva.

Minčių lietus - vyksta ryto rato metu. Skatinamas vaikų kalbinis aktyvumas, pagarbos ir draugiškumo jausmo ugdymas.

„SMS“ sergančiam draugui - delniukais plojamas linkėjimas draugui, kurio tą dieną nėra grupėje, nes serga.

Knygų leidykla - vaikai piešinių knygoje sprendžia iškilusias problemas.

Leidžiamas laikraštukas „Pelėdžiukų dienele“ - grupės vaikai turi galimybę dalyvauti įvairiuose pasirodymuose, konkursuose.

Laikas rate - aptariama veikla, nuteikiam kitai veiklai. Kuriamas grupės ritmas.

Minčių ežys - siekiama išsiaiškinti vaikų žinias. Vaikai mokosi diskutuoti, reikšti savo mintis, o teiginius pagrįsti argumentais.

YPATINGOS SĄLYGOS VAIKŲ UGDYMUI MŪSŲ ĮSTAIGOJE

Sveikatos saugojimo kompetencijai:

Viduje:

- sporto salė su įranga ir priemonėmis;
- muzikos salė;
- grupių sporto kampelių priemonės;
- įrengta „nemiegančių vaikų“ grupė;
- sporto kambarys.

Lauke:

- „mažojo“ krepšinio aikštelė;
- mediniai laipiojimo įrengimai;
- kliūčių ruožas „sveikatingumo takas“;
- dviračių takas;
- aikštelės sportiniams žaidimams, estafetėms;
- žolinė aikštelė (futbolui, judriems žaidimams).

Pažintinei kompetencijai:

- išpūdinga, didelė įstaigos teritorija su įvairia augalija;
- daug skoningų gėlynų, alpinariumai;
- etnografinės kompozicijos (senovinė sodyba, seklytėlė, rateliai ir kt.);
- netoli darželio esanti Ventos upė;
- Ventos Regioninio parko pušynas;
- įstaigos ir grupių interjerai puošiami pagal liaudies meno principus;
- pakankamai enciklopedijų, žinynų, pedagoginės, metodinės, psichologinės literatūros, grožinių kūrinių vaikams;
- bendradarbiavimas su Ventos bibliotekos „Mūzų malūnu“: bendri renginiai ir rengiamos edukacinės programos;
- Ventos miesto įžymios, lankytinos vietos (Ventos malūnas; geležinkelio stotis; „Kalcito“ įmonė; paštas; Ventos gimnazija; muzikos mokykla; seniūnija; kultūros namai; vaikų pensionatas ir kt.);
- galimybė išvykti į netolimas ekskursijas: Papilės S. Daukanto muziejų, Kamanų valstybinį gamtinį rezervatą, Ventos regioninį parką, Akmenės pušyną.

Komunikacinei kompetencijai:

- 4 metų ir vyresniems vaikams su kalbos sutrikimais vedamos logopedinės pratybos;
- tradicinės bendruomenės šventės (Užgavėnės, Kalėdų šventė, Rudenėlio šventė, Mamyčių šventė, Atsisveikinimo su darželiu šventė).

Meninei kompetencijai:

- veikia vaikų ir pedagogų folkloro ansamblis;
- veikia vaikų ansambliukas;
- veikia choreografijos studija;
- grupėse ir koridoriuose įrengta daug standų, kuriuose sistemingai demonstruojami vaikų dailės darbai;
- vaikai lankosi kultūros centro koncertuose, Ventos bibliotekos parodose;
- įstaigoje pasirodo profesionalūs dramos, lėlių teatro, klasikinės muzikos atlikėjai.

Socialinei kompetencijai:

- veikia pedagogų diskusijų klubas, kuriame mokomasi vadovauti vaikų elgesiui nežeidžiančiais metodais;
- lopšeljį ir darželį vaikai pradeda lankyti kartu su šeimos nariais;
- vedamas tėvų švietimas apie pozityvių ugdymo metodų taikymą, auklėjant vaikus;
- įrengtas šeimos kambarys.

UGDYMO TURINYS, METODAI, PRIEMONĖS 1,5-3 METŲ VAIKAMS

Veiklos erdvė	Ugdymo turinys	Metodai	Priemonės
Kūrybinė erdvė	<p>Vaikai skatinami atlikti įvairius veiksmus su didaktiniais žaislais: ridenti, išdėlioti, surinkti, sumauti žiedus ir kitus daiktus. Sudaromos sąlygos pačiam vaikui eksperimentuoti, tyrinėti. Lavinamas vaiko mąstymas, dėmesys. Ugdomas suvokimas apie daiktų savybes (spalvą dydį, formą kiekį). Plečiamas sensorinis vaiko patyrimas, lavinami pirštų judesiai. Sudaromos sąlygos kaupti sensorinius įgūdžius apie supančios aplinkos daiktus bei reiškinius. Vaikai mokosi žaisti šalia vienas kito, mažomis grupelėmis, su visa grupe. Piešimo, tapymo priemonių apžiūrėjimas.</p>	<p>Manipuliavimas įvairiais žaislais, kitais daiktais. Movimas, vėrimas įvairių piramidžių, bokštelių; įvairių statinių konstravimas, statymas. Eksperimentavimas su dailei ir kitai meninei veiklai skirtomis medžiagomis. Daiktų rūšiavimas, grupavimas.</p>	<p>Dažai, guašas, pieštukai, kreidelės, plastilinas, modelinas, molis, druskinė tešla, įvairaus dydžio teptukai, atspaudai, molbertai.</p> <p>Įvairios kaladėlės, piramidės, konstruktoriai, įvairūs žaislai.</p> <p>Priemonės, skirtos žaidimams su vandeniu ir smėliu.</p>

Veiklos erdvė	Ugdymo turinys	Metodai	Priemonės
Vaidybinė erdvė	<p>Vaikai skatinami veikti įsivaizduojamoje situacijoje (šeimoje, grupėje, ligoninėje ir kitur), atlikti tam tikrą vaidmenį.</p> <p>Ugdomas mąstymas, reiškinių suvokimas, stebimos ir lyginamos daiktų, reiškinių savybės.</p> <p>Skatinama intelektualinė, socialinė, meninė vaikų raida.</p> <p>Ugdomas kūrybiškumas, vaizduotė.</p>	<p>Siužetiniai-vaidmeniniai žaidimai;</p> <p>Dialoginė kalba;</p> <p>Bendravimas ir bendradarbiavimas su suaugusiais ir bendraamžiais;</p> <p>Įspūdžių, jausmų perteikimas kalbant, žaidžiant, atliekant tam tikrus vaidmenis.</p>	<p>Siužetinių-vaidmeninių žaidimų (šėimos, parduotuvės ir kt.) atributika; indėliai, viryklės, maži baldėliai, įvairios karūnėlės, lėlės, stalo teatras, pirštinių teatras.</p>

Veiklos erdvė	Ugdymo turinys	Metodai	Priemonės
Judėjimo erdvė	<p>Tenkinamas didėjantis vaiko judėjimo poreikis, palaikomas jo fizinis aktyvumas. Judėjimo erdvė suteikia įvairių galimybių lavinti vaiko viso kūno ir rankų bei riešo, atskirų pirštų raumenis. Ji skatina vaikus drąsiau ir su didesniu pasitikėjimu tyrinėti juos supančią aplinką. Ugdomi ir lavinami sensoriniai, motoriniai įgūdžiai. Suteikiama galimybė lavinti naujai įgytus vertikalaus judėjimo bei pusiausvyros išlaikymo įgūdžius, vaikai skatinami įvaldyti vis naujus judėjimo būdus, palaikomas sudėtingų judesių eksperimentavimas.</p>	<p>Supimasis sūpuoklėmis; laipiojimas kopėtėlėmis; nusileidimas nuo kalnelio; važinėjimas mašinomis, jų stumdymas, traukimas; važiavimas triratuku; vaikai siekia, liečia, baksnoja, judina, tampo ir gaudo, sūpuoja pakabinamus žaislus. Jie įlipa ir išlipa į tam skirtas dėžes; landžioja, šokinėja; bėgioja per tunelius; čiuožia kalneliais; mēto į krepšį kamuolius; renka juos; pagauna, spiria. Dēlioja bet kokios formos daiktus į jiems skirtas tokio pat pavidalo įdubas ar vietas.</p>	<p>Sūpuoklės (pakabinamos ir pastatomos ant grindų); triratukai; įvairaus dydžio kamuoliai šokinėjimui; kopėtėlės; įvairaus dydžio dėžės; pakabinami žaislai ant gumų; gumos; pakabinamos ar pastatomas krepšys; tuneliai; didelės mašinos; vežimai; ratukiniai žaislai; neaukštos lipynės; čiuožimo kalneliai; sensoriniam ugdymui: dėlionės, pakabinami žaislai.</p>

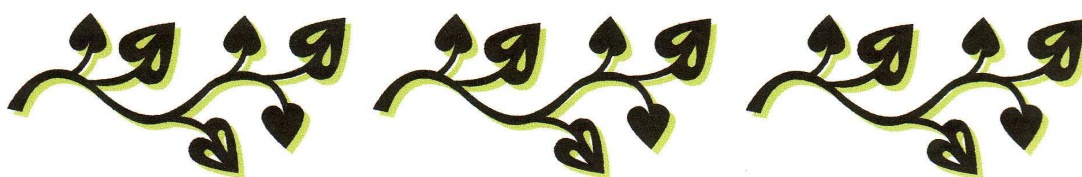
Veiklos erdvė	Ugdymo turinys	Metodai	Priemonės
Ramybės erdvė	Skatinamas domėjimasis ir aplinkos tyrinėjimas; Suteikiama vaikams vis daugiau galimybių veikti savarankiškai žinomoje erdvėje. Šioje erdvėje skatinamas vaikų prierašumas žmonėms, vaikai įgyja bendravimo su bendraamžiais ir suaugusiais įgūdžių, ugdomi socialiniai įgūdžiai, vaikai skatinami reikšti emocijas ir jausmus. Siekiama išlaikyti stiprų ryšį tarp lopšelio ir vaiko namų. Matydami savo šeimos nuotraukas, vaikai turi galimybę išreikšti savo mintis, jausmus; skatinami žodžiais pavadinti kai kuriuos vidinius išgyvenimus ar pojūčius. Ši erdvė padeda ugdyti pažinimo gebėjimus; skatina vaiko smalsumą; ugdo sakytinę kalbą ir kalbos suvokimą; taip pat tobulinami viso kūno ir rankų bei riešo judesiai.	Manipuliavimas daiktais, žaislais; knygelių vartymas; iliustracijų komentavimas. Individualus bendravimas ar pabuvimas kartu su vaiku, kartu skaitant ar dainuojant, padedant vaikui nusiraminti.	Namelis ar palapinė; minkštos pagalvėlės; čiužinukai; minkšti žaislai; supama kėdė ar fotelis; knygelės; lėlės; lėlių drabužėliai; vaiko šeimos nuotraukos.

ORIENTACINĖS TEMOS PAGAL MĖNESIUS 1,5-3 METŲ VAIKAMS

Mėnuo	Orientacinės temos
Rugsėjis	<p>„Aš grupėje“. „Aš ir mano draugai“. „Mano žaisliukai“. „Aš ir kiti vaikai“.</p>
Spalis	<p>„Rudenėlio dovanos“. „Gelsta medžių lapai“. „Mik, ežiuk, po lapu“. „Sveika ir gardu“.</p>
Lapkritis	<p>„Vandens lašelio kelionė“. „Apsirengsiu aš šiltai“. „Mano namas“. „Kiekvienam sava pastogė“.</p>
Gruodis	<p>„Balta balta, kur dairais“. „Kiškutis žiemą“. „Sveikas, Kalėdų seneli“. „Eglute, spindėk“.</p>
Sausis	<p>„Žaidimų dienele“. „Žaidžiu ir augu“. „Mano dienele“. „Seniai besmegeniai atkeliavo“. „Dvi rankytes aš turiu“.</p>
Vasaris	<p>„Paukšteliui pabersiu trupinėlių“. „Svečiuose linksmi žydukai“. „Būsiu švarus, būsiu sveikas“. „Aš linksmas ir žvalus“. „Žiema žiema, bėk iš kiemo“.</p>
Kovas	<p>„Kai saulutė skaisčiai šviečia“. „Miau – katytė, au – šunelis“. „Sveiki, sugrižę, paukšteliai“. „Pirmieji pranašai“. „Gandre, gandrininke“.</p>
Balandis	<p>„Kur gyvena pasakėlės?“ „Mano knygelės“. „Stovi pasakų namelis“. „Kiškučių margučiai“. „Rid rid rid margi margučiai“. „Gėlytės sužydėjo“.</p>
Gegužė	<p>„Tau, mano mamyte“. „Mano mamytė“. „Tu mane sušildai, tu mane glaudi“. „Spalvos ir spalviukai“.</p>

	„Žydi sodai man ir tau“. „Močiutės seklyčioje“.
Birželis	„Vasarėlės jau sulaukėm“. „Mano tėvelis“. „Pavysiu drugelį“. „Smėlio pilys“. „Mažųjų žaidimai“. „Gėlytę skinsiu, vainikėlį pinsiu“.

UGDYMO TURINYS 3-6M. VAIKAMS

VAIKŲ VEIKLOS PROJEKTAI

Mėnuo	Projektas	Siūlomos temos
Rugsėjis	„Aš, darželis ir draugai“.	„Sveikas, darželi, sveiki, draugai“, „Mano grupė ir žaislai“, „Mano kelias į darželį“, „Mano žaislai“, „Mano elgesys darželyje“, „Mandagumo pamokėlės“.
Spalis	„Rudens spalvos“.	„Pilna kraitelė rudens gėrybių“, „Likite sveiki, paukšteliai“, „Krenta lapai pamažu“, „Duonutės kelias“, „Žvėreliai ruošiasi žiemai“.
Lapkritis	„Aš – žmogus“.	„Aš ir mano kūnas“, „Aš jaučiu, matau, girdžiu“, „Drabužėlių daug turiu“, „Dega vėlinių žvakelė“, „Aš – kitoks“.
Gruodis	„Mes sutinkam baltą žiemą“.	„Balta balta, kur dairais“, „Vanduo ir ledas“, „Adventas – laukimo metas“, „Kalėdų stebuklas“, „Susėskim prie Kalėdų ugnelės“.
Sausis	„Senių besmegenių šalyje“.	„Žiemos linksmybės“, „Baltasis badas“, „Mes pastatėm sniego senį“, „Aš mokausi skaičiuoti“, „Formos ir skaičiai“, „Sukasi skaičiukų ratukas“, „Vienas ir daug“.

Mėnuo	Projektas	Siūlomos temos
Vasaris	„Tėvynė Lietuva – šalelė mylima“.	„Mano gimtasis miestas“, „Močiutės skrynią pravėrus“, „Noriu žinoti, kas buvo šie žmonės“, „Mano gimtinė – Lietuva“.
Kovas	„Sveikas, pavasarėli“.	„Mažasis Kaziukas. Amatai“, „Aš pasėjau sėklelę. Auginu“, „Mūsų žemė apvali“, „Sveiki sugrižę, giesmininkai“, „Pirmieji pavasario ženklai“, „Seku seku pasaką“, „Augalų ir gyvūnų gyvybės ratas“.
Balandis	„Mano knygelės dar plonos“.	„Mus kalbina knygos lapeliai“, „Aš pažįstu raideles“, „Velykų bobute, duok man margutį“, „Noriu švarios Ventos pakrantės“, „Skaičiai ir kiti simboliai“.
Gegužė	„Mano šeima“.	„Kiekvienam sava pastogė“, „Su mama ir tėveliu“, „Saulutė šviesiausia, mamytė – geriausia“, „Kuo užaugęs būsiu. Profesijos“, „Kasmet paaugu per metus“, „Vieni auga, kiti sensta“.
Birželis	„Margaspalvė vasarėlė“.	„Spalvotas pasaulis“, „Spalvos ir spalviukai“, „Kas pievelėje gyvena“, „Liečiu, matau, ragauju, uostau“, „Žaidimų šalyje linksma ir smagu“, „Saugokime gamtą iškylaudami ir poilsiaudami“.

LOPŠELIO-DARŽELIO TRADICIJOS

Mėnuo	Darželio tradicija	Vaikų veikla	Priemonės ir būdai
Rugsėjis	Sporto savaitė.	Skatinti vaikus pajusti judėjimo džiaugsmą; išmokti žaidimų su taisyklėmis; saugiai judėti.	Judrūs, ramūs ir sportiniai žaidimai; estafetės; varžybų elementai. Sportinė programa „Mes sveikuoliai“.
Spalis	Saugaus eismo savaitė.	Mokyti vaikus atsargiai elgtis pakeliui į darželį ir namus; skatinti saugiai elgtis žiemą.	Akcija „Saugiai į darželį, saugiai į namus“; piešinių parodėlė „Mano kelias į darželį“; pokalbiai, žaidimai, knygelių apie saugų eismą stebėjimas.
Lapkritis	Atvirų durų savaitė.	Skatinti vaikų bendravimą su tėveliais; suteikti jiems teigiamų ir džiugių emocijų, koncertuojant, ruošiant darbelius. Supažindinti tėvelius su darželio gyvenimu.	Atvirų durų savaitė: - Piešinių paroda „Mano darželis“; - Koncertinė programėlė „Jums, tėveliai“; Vaikų darbelių parodėlės grupėse.
Gruodis	Gerumo savaitė.	Mokyti vaikus suprasti, kad gerumas visiems būtinas. Skatinti vaikus atlikti kuo daugiau gerų darbelių.	Akcija „Padovanok žaisliuką“; Gerų darbelių dėžutės kaupimas; Lankymasis vieni pas kitus grupėse; Akcija „Baltasis badas“.
Sausis	Kalbos ir knygos savaitė.	Ugdyti meilę ir pagarbą knygai; supažindinti vaikus su įvairiausiomis knygelėmis. Mokyti pasigaminti knygeles patiems.	Išvyka į Ventos miesto biblioteką; Piešinių parodėlė „mano knygelė“; Pačių pasigamintų knygelių parodėlė.

Mėnuo	Darželio tradicija	Vaikų veikla	Priemonės ir būdai
Vasaris	Etnokultūros savaitė.	Supažindinti su savo krašto tradicijomis ir papročiais. Skatinti jas gerbti ir puoselėti.	Apsilankymas „Nykštukų“ seklytėlėje; Išvyka į Ventos gimnazijos muziejų; Išvyka į Ventos miesto biblioteką; Šventinis rytmetis „Aš myliu Lietuvėlę“.
Kovas	Teatro savaitė.	Susipažinti su teatru, scena; patiems išmokti vaidinti, improvizuoti; lavinti savo meninius gebėjimus, saviraišką.	Ventos gimnazijos dramos būrelių „Mažoji scena“ ir „Raganiukė“ pasirodymai; „Boružėlių“ grupės vaikučių spektakliukas.
Balandis	Sveikatos savaitė.	Skatinti vaikus rūpintis savo sveikata ir saugumu. Ugdyti savitvarkos, higieninius įgūdžius.	Susitikimas su Ventos poliklinikos stomatologe E. Pigulevičiene; Sporto šventė „Augame sveiki ir stiprūs“; Akcija „Dantukas ir draugai“; Talka „Darom 2011“.
Gegužė	Šeimos savaitė.	Ugdyti vaikams meilę, pagarbą, atjautą, rūpestingumą sau, savo artimiesiems ir supančiai aplinkai.	Puokščių parodėlė; Koncertinė programėlė „Tau – mamyte“; Piešinių parodėlė „Aš ir mano šeima“.
Birželis	Vaikystės savaitė.	Skatinti džiaugtis vaikyste, dainuoti, šokti, pramogauti, maloniai bendrauti	Vaikystės šventė „Vaikyste, nusijuok“; Diskoteka „Mes – beždžioniukai“; Piešinėlių ant asfalto.

VAIKŲ ŠVENTĖS

Mėnuo	Šventė	Vaikų veikla	Vieta
Rugsėjis	Rugsėjo pirmosios šventė „Sveikas, darželi“.	Atskleisti savo kūrybiškumą šventės metu; suvokti save kaip bendruomenės narį; stebėti, vertinti ir dalintis išpūdžiais.	Muzikos salė arba žolinė aikštelė.
Spalis	Rudenėlio šventė „Eina rudenėlis takučiu“.	Suvokti rudens požymius ir nuotaiką; paruošti darbelius rudens gėrybių parodėlei; pasigaminti šventės atributus; kurti šventinę aplinką.	Muzikos salėje.
Lapkritis	Žibinto šventė „Žibintų šviesa“.	Susikaupti, pajauti ramybę; per šviesos - tamsos kontrastą suvokti naujus išgyvenimus.	Muzikos salėje.
	Vėlinės „Kodėl žiba tiek žvakelių?“	Susikaupti; pajusti ramybę aplankant miesto kapines, uždegant žvakelę išėjusiems.	Ventos miesto kapinės, grupės.
Gruodis	Advento vakarojimai „Sužibo Advento vainikas“.	Susikaupti, išgyventi laukimo nuotaikas; ruošti įvairius darbelius; apmąstyti savo ir draugų poelgius.	Grupės.
	Kalėdinės šventės „Kalėdų stebuklo belaukiant“.	Kurti šventės laukimo nuotaiką; parodyti save ir stebėti kitus; drauge džiaugtis dovanėlėmis; linksmintis kartu su tėveliais.	Muzikos salė.

VAIKŲ ŠVENTĖS

Mėnuo	Šventė	Vaikų veikla	Vieta
Sausis	Sporto šventė „Senių besmegenių šalyje“.	Nusiteikti pramogauti, tarpusavyje lenktyniauti; palaikyti džiugią nuotaiką; pasidžiaugti sniegu, žiema.	Sporto aikštynas lauke.
Vasaris	Lietuvos gimtadienio šventė „Mano gimtinė“.	Stebėti ir suprasti savo šalies grožį; domėtis savo krašto istorija; išreikšti meilę gimtinei dainuojant liaudies dainas, žaidžiant ratelius.	Muzikos salė.
	Užgavėnių šventė „Žiema žiema, bėk iš kiemo“.	Laukti šventės; kurti džiaugsmingą nuotaiką; ruošti šventei, gaminti kaukes, rūbus; linksmintis, pokštauti vieni su kitais.	Grupės, lauko aikštelė.
Kovas	Kaziuko mugė. Žemės diena. Gandrinės	Laukti šventės, gaminant įvairius rankdarbius; pastebėti ir aptarti pavasario požymius; džiaugtis parsukridusiais pirmaisiais paukšteliais.	Muzikos salė.
Balandis	Velykinė šventė „Velyke bobute, duok man margutį“.	Laukti šventės; kurti staigmenas; dalintis šventiniais išpūdžiais; ridenti margučius; žaisti ratelius.	Muzikos salė.
Gegužė	Mamyčių šventė „Mamytė geriausia“.	Ruošti šventei: puošti aplinką, kurti mamytėms dovanėles; kartu su mamytėmis šokti, žaisti žaidimus; palaikyti šventinę nuotaiką.	Muzikos salė.
Birželis	Vaikystės šventė „Vaikystės spindulėlis“.	Drauge kurti šventinę nuotaiką, linksmi žaidžiant, šokant, dainuojant, piešiant ant asfalto.	Žolinė aikštelė, sporto aikštynas.

VAIKŲ IŠVYKOS

Mėnuo	Išvykos, kelionės	Vaikų veikla	Priemonės ir būdai
Rugsėjis	Išvyka į Ventos pušyną.	Gerai praleisti laiką gamtoje; tyrinėti gamtą; patirti išpūdžių ir jais dalintis.	Keliavimas; pokalbiai; žaidimai; stebėjimai ir jų aptarimas.
Spalis	Išvyka prie Ventos upės.	Stebėti upę ir aplinkui esančią gamtą; stebėti ir lyginti gamtos reiškinius.	Keliavimas; stebėjimas; aptarimas; tyrinėjimas; pokalbis.
Lapkritis	Kelionė į Šiaulių kino teatrą.	Dalyvauti kultūriniuose renginiuose; stebėti supančią aplinką; suvokti save kaip žiūrovą; susikaupti, stebėti vaizdą; mandagiau elgtis	Kelionė autobusu; kino filmo stebėjimas; patirtų išpūdžių pasakojimas; susipažinimas su Šiaulių miestu.
Gruodis	Išvyka prie Ventos kultūros centro.	Stebėti Papuoštą miestą, Kalėdinę eglutę; pažaisiti prie eglutės. Pasidžiaugti gamtos grožiu.	Keliavimas; stebėjimas; aptarimas; bendravimas; žaidimai.
Sausis	Išvyka į Ventos miesto biblioteką.	Susipažinti su bibliotekos patalpomis; apžiūrėti įvairiausias vaikiškas knygeles; pabendrauti su bibliotekos darbuotojoms.	Keliavimas; stebėjimas; pokalbiai; aptarimas.

VAIKŲ IŠVYKOS

Mėnuo	Išvykos, kelionės	Vaikų veikla	Priemonės ir būdai
Vasaris	Išvyka į Ventos gimnazijos muziejų.	Susipažinti su gimnazijos patalpomis, muziejaus eksponatais; sužinoti savo miesto istoriją; pabendrauti su muziejaus įkūrėjais.	Keliavimas; stebėjimas; diskusijos; aptarimas.
Kovas	Išvyka į Ventos miesto kultūros namus.	Susipažinti su aplinka, darbuotojais; stebėti dramos būrelių pasirodymus; pasidžiaugti artistų vaidinimu.	Keliavimas; stebėjimas; bendravimas; aptarimas.
Balandis	Išvyka į Ventos pašta.	Susipažinti su pašto darbuotojų atliekamais darbais; patirti naujų įspūdžių; bendrauti su žmonėmis.	Keliavimas; stebėjimas; pokalbis; aptarimas.
Gegužė	Ekskursija į Akmenės gamtos ir kultūros parką.	Susipažinti su unikaliu kraštovaizdžiu; tyrinėti ir stebėti gamtą; patirti malonių įspūdžių.	Kelionė; stebėjimai; žaidimai; bendravimas; aptarimas.

UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

VAIKO VERTINIMAS

Įstaigoje sukurta vertinimo sistema, kuri padeda tinkamai pažinti vaiką (fizinę brandą, savijautą, poreikius ir interesus, gebėjimų lygį, šeimos lūkesčius). Esant elgesio ar įgūdžių ir patirties stokai, yra formuojama specialioji komisija, kuri pasirūpina, kad vaikui (šeimai) būtų suteikta specialistų pagalba.

Pagal sukauptą vaiko pažinimo medžiagą individualizuojamas ugdymas, parenkami tikslai, metodai, kurie atitinka vaikų amžiaus tarpsnio ypatumus, padeda plėtoti ugdymo perspektyvas, didina vaiko savivertę, padeda suvokti jo galimybes, pažangą ir tuo didžiuotis. Tėvams suteikiama prieinama, aiški ir išsami ugdytinių informacija apie įvairius vertinimo būdus, tėvai dalyvauja vertinime. Vertinimas vykdomas sistemingai. Naudojamos įvairios vertinimo formos: vaiko darbų įvertinimas mokslo metų pradžioje ir pabaigoje, anketinės apklausos ir tėvų atsiliepimai, naudojami informaciniai sąsiuviniai apie vaiko individualumą: veikla, pasiekimai. Vadovaujantis S. Bluma ir kt. „Ankstyvojo ugdymo vadovu“ (v.,2001), sudaryta individuali vaiko vertinimo sistema, kuri apima vaiko bendravimo, kalbos, savitvarkos, pažinimo procesų ir motorikos vystimąsi.

VENTOS VAIKŲ LOPŠELIO-DARŽELIO „BERŽELIS“
VAIKO UGDYMO(SI) PASIEKIMŲ VERTINIMO LAPAS
1,5-3 METŲ VAIKUI

Vaiko vardas, pavardė _____ Vaiko amžius _____

S – gebėjimai jau susiformavę, **V** – gebėjimai dar formuojasi, **P** – gebėjimai vystosi lėtai, reikia pagalbos.

Erdvės	VAIKO ELGSENA (Gebėjimai)	Pradžia (Rusėjo mėn.)	Susiformavę gebėjimai (Gegužės mėn.)
1. RAMYBĖS ERDVĖ	1.1. Geba grupuoti daiktus pagal vieną požymį (spalvą, formą, dydį, panašias savybes).		
	1.2. Geba sudaryti nuosekliai mažėjančių ar didėjančių daiktų sekas.		
	1.3. Geba tapatinti daiktus tiesiogiai.		
	1.4. Geba suprasti „vienas“ ir „daug“ reikšmę.		
	1.5. Geba įvairiai eksperimentuoti, veikti su žaislais ir daiktais.		
2. JUDEJIMO ERDVĖ	2.1. Geba mėgdžioti suaugusiojo veiksmus, kalbą, emocijų raiškos būdus.		
	2.2. Pradedą žaisti vaizduotės žaidimus.		
	2.3. Geba pasirinkti vieną iš dviejų žaislų ar daiktų.		
	2.4. Gebą keletą žaidybinių veiksmų sujungti į vieną siužetą.		
	2.5. Gebą būti aktyvus, įvairiai judėti.		
3. VAIDYBINĖ ERDVĖ	3.1. Gebą pasakyti savo vardą, kalboje vartoja pirmą asmenį.		
	3.2. Turi aiškų savo kūno vaizdą, gebą pasakyti, kas jis – berniukas ar mergaitė.		
	3.3. Gebą vertinti save, vartoti kai kuriuos vertinamuosius žodžius.		
	3.4. Gebą veikti kartu su suaugusiuoju ir mėgdžioti jo veiksmus, kalbą, poelgius, emocijų raiškos būdus.		
	3.5. Gebą žaisti šalia bendraamžio, o retkarčiais ir kartu.		
	3.6. Gebą išreikšti ir patikslinti savo mintį, kalbą įprastais sakinais.		
4. KŪRYBINĖ ERDVĖ	4.1. Gebą išreikšti save mimika, veiksmu, judesiu, piešiniu, muzika.		
	4.2. Gebą reikšti teigiamas emocijas klausantis kuo įvairesnės muzikos.		
	4.3. Gebą mėgdžioti gamtos, mechaninius garsus.		
	4.4. Sukasi rateliu su plojimais, trepsėjimais, beldimais.		

IŠVADOS PO KIEKVIENO VERTINIMO

Rugsėjo mėn. _____

Gegužės mėn. _____

Vaiko auklėtoja _____

3-6 M. VAIKAMS

BENDRAVIMAS

Amžius	Vaiko elgsena (sugebėjimai, mokėjimai)	Pradžia	Vystymasis	Susiformavę gebėjimai, mokėjimai, įgūdžiai
3-4	Suvokia jausmus ir išreiškia juos žodžiais: liūdnas, linksmas, juokingas, meilė ir kt.			
	Dainuoja ir šoka pagal muziką			
	Laikosi taisyklių, pamėgdžiodamas kitų vaikų veiksmus ar žaidimą			
	Sveikinasi su pažįstamais žmonėmis be priminimo			
	Laikosi taisyklių žaisdamas grupėje, kai žaidimui vadovauja suaugęs			
	Atlieka kokį nors veiksmą, pasikeisdamas su kitais			
	Žaidžia šalia ir kalbasi su kitais vaikais, užsiimdamas savo veikla (30min.).			
4-5	Įsiterpia ir papildo suaugusiųjų pokalbį			
	Pasako eilėraštį, dainelę ar pašoka kitiems			
	Dirba namų ruošos darbus savarankiškai 20-30 min.			
	Atsiprašo be priminimo (75% atvejų)			
	Dirba pasikeisdamas su 8-9 vaikais			
	Žaidžia su 2-3 vaikais bendrą žaidimą			
	Moka padoriai elgtis viešose vietose			
	Pasiklausia, ar gali paimti kitam priklausantį daiktą (75% atvejų).			
5-6	Gali papasakoti apie savo jausmus: Myliu, laimingas, kvailas			
	Žaidžia su 4-5 vaikais be nuolatinės priežiūros ar vadovavimo			
	Pamėgdžioja suaugusįjį (jo darbą, veiksmus)			
	Laikosi žaidimo, kuris reikalauja protavimo, taisyklių			
	Pasirenka draugus			
	Numato sau tikslą ir siekia jo			
	Atpasakoja dalį pasakojimo, pasakos, suvaidina, vaidina su lėlėmis.			

KALBA

Amžius	Vaiko elgsena (sugebėjimai, mokėjimai)	Pradžia	Vystymasis	Susiformavę gebėjimai, mokėjimai, įgūdžiai
3-4	Skaitant tekstą, dėmesį sukaupia 5 min., atidžiai klausosi			
	Atlieka 2 nesusietus paliepinimus			
	Paprašius pasako vardą ir pavardę			
	Atsako į paprastus, nesunkius klausimus: „kaip..?“			
	Pasakoja apie svarbius, neseniai patirtus išgyvenimus			
	Pasakoja, kaip panaudoti tuos ir kitus daiktus			
	Papasakoja apie 2 įvykius nuosekliai, taip, kaip jie vyko.			
4-5	Atlieka iš eilės 3 paliepinimus			
	Paprašius suranda daiktui ar paveikslėliui porą			
	Vartoja nesudėtingus sudėtinius sakinius			
	Paprašius gali parodyti, kur viršus, kur apačia			
	Vartoja neigiamas žodžių formas (nenoriu, negaliu)			
	Parodo, kas paveikslėliuose nesąmoninga (nelogiška)			
	Pasako trūkstamą paskutinį sakinio žodį			
	Pasakoja žinomą pasaką be paveikslėlio			
	Pasako, ar rimuojasi 2 žodžiai			
	Vartoja sudėtinius sakinius			
	Gali pasakyti, kuris garsas garsus, o kuris tylus.			
	5-6	Vartoja sąvokas „vienas, keletas, daug“		
Pasako savo adresą				
Gali laipsniuoti („mažas, mažesnis, mažiausias“)				
Pasakoja kasdienius išgyvenimus				
Nurodo vietą ar judėjimo kryptį (priekyje, pirmyn...)				
Atsako į klausimą („kodėl...“) su paaiškinimu				
Sukuria pasakojimą 3-5 sakinius				
Paaishkina žodžio prasmę, reikšmę				
Moka nusakyti priešingybes (pvz., antonimai: balta-juoda)				

	Atsako į klausimą „Kas atsitiks, jeigu...“			
	Teisingai vartoja žodžius „Vakar, rytoj“			
	Klausia naujų nežinomų žodžių reikšmės.			

SAVITVARKA

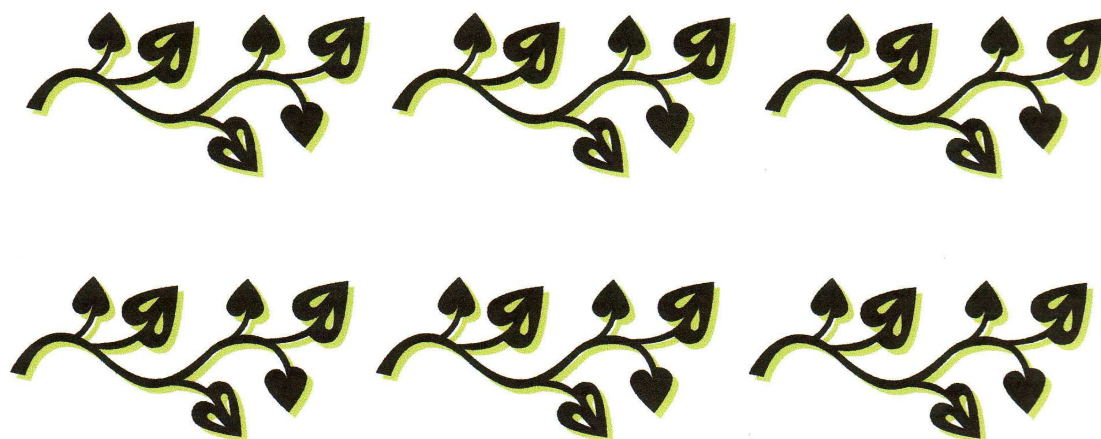
Amžius	Vaiko elgsena (sugebėjimai, mokėjimai)	Pradžia	Vystymasis	Susiformavę gebėjimai, mokėjimai, įgūdžiai
3-4	Savarankiškai valgo bet koki maistą			
	Apsirengia ir užsisagsto marškinius su pagalba			
	Nusivalo nosį, kai primename			
	Valosi dantis, paaiškinus žodžiu			
	Užsimauna pirštines			
	Apsiauna batus (50%).			
4-5	Atsisagsto ir užsisagsto drabužius			
	Apsiauna batus			
	Savarankiškai prausiasi veidą ir rankas			
	Naudojasi valgymo įgūdžiais pagal paskirtį			
	Užsega ir atsega diržą, juosiantį drabužius arba batų dirželį			
	Savarankiškai apsirengia, išskyrus raištelius			
	Pats apsitarnauja prie stalo			
	Serviruoja stalą: pagal žodinę instrukciją išdėlioja indus ir įrankius.			
	Savarankiškai valosi dantis			
	Laiku nueina į tualetą, apsitarnauja			
	Šukuojasi plaukus			
	Pasikabina drabužius ant pakabos			
	Susivarsto batus			
	Užsiriša batus (50%).			
5-6	Rengiasi pagal sezoniškumą			
	Moka saugiai pereiti gatvę			
	Apsitarnauja prie stalo, padeda kitiems			
	Reguliuoja vandens temperatūrą			
	Užsiriša kapišono raištelius			

PAŽINIMAS

Amžius	Vaiko elgsena (sugebėjimai, mokėjimai)	Pradžia	Vystymasis	Susiformavę gebėjimai, mokėjimai, Įgūdžiai
3-4	Pavadina didelius ir mažus daiktus			
	Parodo, kur berniukas, kur mergaitė			
	Pasako, sunkus ar lengvas daiktas			
	Sudeda visumą iš 2 atskirų dalių			
	Pasakoja apie 2 įvykius ar apie žmones pagal žinomą tekstą			
	Pakartoja žaidimus su pirštais, žodžiais ir veiksmais			
	Nurodo - ilgas ar trumpas daiktas			
	Pasako, kurie daiktai tinka į porą			
	Pamėgdžiodamas skaičiuoja iki 3			
	Skirsto daiktus pagal rūšis			
	Pamėgdžiodamas skaičiuoja iki 10			
	Pamėgdžiodamas stato tiltą iš 3 kaladėlių ar blokelių			
	Seka eilės tvarka ir sudeda kaladėles, rutuliukus pagal pavyzdį			
	Kopijuoja seriją laužytų ir sujungtų linijų			
	Prideda trūkstantą koją ar ranką prie neužbaigto žmogaus piešinyje			
	Sudeda paveikslėlį iš 6 dalių			
	Pasako, kurie daiktai tokie patys, kurie skiriasi			
	Paklausus pavadina 3 spalvas			
	Pavadina 3 formas.			
	4-5	Paima nurodytą daiktų skaičių (nuo 1 iki 5)		
Pavadina 5 medžiagas				
Nukopijuoja				
Prisimena 4 daiktus, matytus paveikslėlyje				
Pasako paros meto pavadinimą (rytas, vakaras) ir su tuo susijusią veiklą				
Pakartoja nesudėtingą eilėraštką				
Pasako, ko trūksta, kai 1 daiktą atimame iš 3 daiktų grupės				
Pavadina 8 spalvas				
Pavadina pinigus				
Lygina simbolius (raides, skaičius)				
Pasako pavadinto daikto spalvą				
Piešia žmogų (galva, liemuo, 4 galūnės)				
Pavadina: ilgas-trumpas				
Padedo daiktus: priešais save, šone už savęs				
Pasako ar parodo nupiešto daikto trūkstantą dalį				

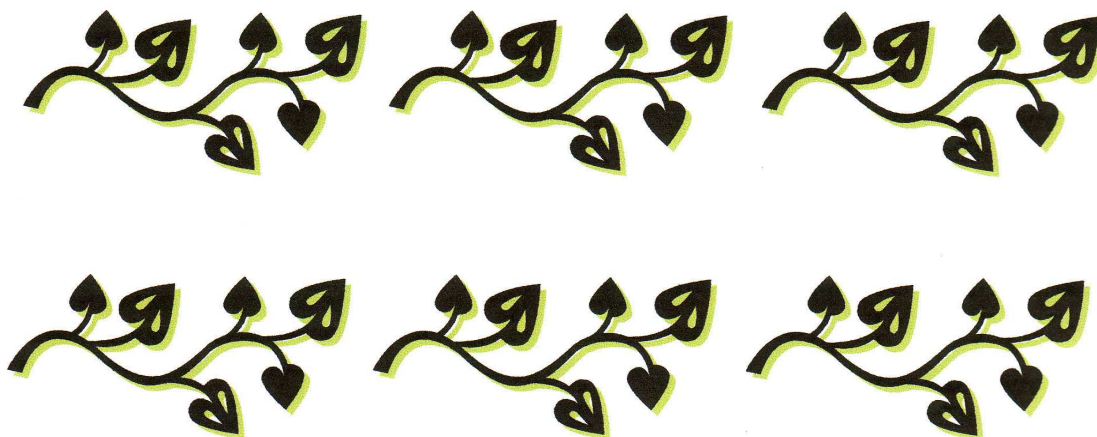
	Nurodo, kuris pirmas, kuris vidurinis ar paskutinis.			
5-6	Skaičiuoja iki 20 ir pasako, kiek yra			
	Nurodo savo kairę ar dešinę puses			
	Parašo vardą (spausdintomis raidėmis)			
	Žino ir pavadina 5 abėcėlės raides			
	Sutvarko ir sukomplektuoja daiktus iš eilės, pagal platumą ir ilgį			
	Sudėlioja skaičius nuo 1 iki 10 iš eilės (75%)			
	Išvardija kuris daiktas pirmas, antras ir trečias			
	Pavadina savaitės dienas iš eilės			
	Sudeda ir atima 3 ribose			
	Pasako savo gimimo mėnesį ir dieną			
	Numato, kas atsitiks toliau, po to			
	Nurodo, kur pusė, o kur visas daiktas.			

MOTORIKA

Amžius	Vaiko elgsena (sugebėjimai, mokėjimai)	Pradžia	Vystymasis	Susiformavę gebėjimai, mokėjimai, įgūdžiai
3-4	Sudeda paveikslėlį iš 3 dalių, gabalų			
	Kerpa žirkklėmis			
	Nušoka nuo 20 cm aukščio daikto, laiptelio			
	Spardo jam ridenamą didelį kamuolį			
	Vaikšto pirštų galais			
	Bėga apie 10 žingsnių, gerai išlaikydamas koordinaciją ir mosuodamas rankomis			
	Užlipa ir nučiuožia nuo 1,20-1,80 m. aukščio čiuožyklos-kalnelio			
	Verčiasi kūlio pirmas			
	Lipa laiptais aukštyn, iš eilės statydamas kojas			
	Žygiuoja			
	Gaudo kamuolį abiem rankom			
	Apvedžioja pagal kontūrus, šabloną (75%).			
	4-5	Stovi ant vienos kojos 4-8 sek.		
Bėga keisdamas kryptį				
Eina suoliuku ar rąstu, išlaiko pusiausvyrą				
Šoka 10 kartų pirmyn nenukrisdamas				
Peršoka 5 cm aukščio daiktą, gulintį ant grindų				
Meta ir pagauna didelį kamuolį				
Lipdo iš molio, plastilino įvairias formas, sudeda iš 2-3 dalių				
Kerpa įvairias linijas				
Susuka siūlus į kamuolį, vynioja, suveja susukamus daiktus				
Lipa laiptais žemyn, iš eilės statydamas kojas				
Pašokinėja ant vienos kojos				
Piešia nesudėtingus piešinėlius				
5-6		Kopijuoja didžiąsias spausdintas raides popieriaus lape		
	Eina suoleliu pirmyn, atgal, šonu, apsisuka, išlaiko pusiausvyrą			
	Šokinėja			
	Užlipa kopėtėlėmis 3 m. aukštyn, kad nučiuožtų čiuožyklą (kalneliu)			
	Varo kamuolį kojomis (prieš tai paaiškinus)			
	Spalvina nepereidamas linijų (95%)			
	Gali iškirpti paveiksluką iš laikraščio			
	Naudojasi drožtuku			
	Nukopijuoja sudėtingesnius piešinius			

	Perplėšia popierių į dalis			
	Meta ir gaudo kamuolį viena ranka			
	Šokinėja per virvutę			
	Stumdo, varinėja kamuolį lazda			
	Pakelia, pagauna šokinėjantį žaislą, daiktą			
	Šokinėja ir apsisuka ant vienos kojos			
	Parašo savo vardą liniuotame popieriuje			
	Nušoka nuo 30 cm aukščio daiktų ir nusileidžia ant priekinės pėdos dalies			
	Stovi užsimerkęs ant vienos kojos apie 10 sek. nesilaikydamas			
	Pasikabina rankomis ant horizontalaus strypo ir taip pakaba, išlaikydamas savo svorį apie 10 sek.			

LITERATŪRA

1. Ankstyvojo ugdymo vadovas (Sud. O. Mockevičienė). - V.: Minklės leidyba, 2001.
2. Adamkevičienė A. Judėjimo džiaugsmas. Lietuvos ikimokyklinukų fizinio aktyvumo optimizmo programa - 1996.
3. Bakūnaitė J. Humanistinio vaikų ugdymo programa. Auginu gyvybės medį - V.: 1998.
4. Bendroji priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi programa - V.: Švietimo aprūpinimo centras, 2003.
5. Etninio ugdymo gairės, „Po tėviškės dangum“ (sud. Verseckienė O., Marcinkas F. ir kt.). - V., 1995.
6. Ikimokyklinio ugdymo gairės. Programa pedagogams ir tėvams. - V.: leidybos centras, 1993.
7. Lietuvos respublikos švietimo įstatymas (žin., 1991, Nr.23 - 593; 2003, Nr.63 - 2853).
8. Lietuvos respublikos seimo 2003-07-04 nutarimas Nr. IX - 1700 „Dėl valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatų“ (Žin., 2003, Nr. 71 - 3216).
9. Lietuvos respublikos vyriausybės 2005-01-24 nutarimas Nr.82 „Dėl valstybinės švietimo strategijos 2003-2012m. Nuostatų įgyvendinimo programos patvirtinimo“ (Žin., 2005, Nr.12 - 391).
10. Jungtinių tautų vaiko teisių konvencija, ratifikuota 1995m. liepos 3d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. 1-983.
11. Lietuvos vaikų ikimokyklinio ugdymo koncepcija, 1989.
12. Lietuvos respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005-04-18 įsakymas Nr. ISAK - 627 „Dėl ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašo“ (Žin., 2005, Nr. 52-1752).
13. Mockevičienė O. Užsienio valstybių ikimokyklinio ugdymo programų modeliai II Vėrinėlis. Knyga auklėtojai. II dalis. - V.: leidybos centras, 1995 – P. 6-9.
14. Piliuvienė A., Dailidienė M., Jakučiūnienė D., ir kt. ikimokyklinio amžiaus vaikų saugios gyvensenos įgūdžių ugdymo programa. - V.: leidybos centras, 1997.
15. Vaikų darželio programa „Vėrinėlis“ - V.: leidybos centras, 1993.